

Oponentský posudek na diplomovou práci Romany Goščíkové *Černé divadlo Jiřího
Srnce od svého vzniku do současnosti*

Oponent: Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Na diplomovou práci Romany Goščíkové, která si klade za cíl předložit ucelený obraz o takřka padesátileté činnosti Černého divadla Jiřího Srnce, lze nahlížet dvojí perspektivou:

1/ Jedná se nesporně o práci užitečnou, neboť, jak sama autorka píše, přestože Srncovo divadlo „tvoří významný fenomén české kultury známý po celém světě,... dosud tomuto svébytnému jevištnímu tvaru nebyla věnována žádná ucelená odborná práce.“ (7) Práce Romany Goščíkové se tak pokouší zaplnit mezeru v české teatrologii, kterýžto pokus nelze nehodnotit kladně. V úvodní části nazvané výmluvně „Základní principy černého divadla“ se autorka navíc snaží nastínit problematiku, která jde za hranice analyzovaného tématu. Shrnuje technickou stránku černého divadla, nastiňuje problematiku černodivadelního herectví a používání jevištních objektů.

V následující kapitole „Černé divadlo Jiřího Srnce“ pak autorka pečlivě sleduje historický vývoj Srncova divadla od počátečních školních pokusů až po současnost. Čtenář tak získává základní informace o činnosti divadla v Československu/České republice a v zahraničí, stejně jako o okolnostech jeho působnosti. Romana Goščíková tento informační přehled doprovází osobním vhledem, který ji umožňuje přímá zkušenost s tvorbou Srncova divadla. V závěrečné kapitole autorka uvažuje o budoucnosti Srncova divadla a poukazuje na problematiku současného černého divadla u nás a jeho komercializaci.

Dlužno dodat, že je práce opatřena bohatým obrazovým materiálem včetně záznamu vybraných inscenací. Autorka přidává souhrn inscenací, zahraničních zájezdů a zkrácený rozhovor se zakladatelem divadla Jiřím Srncem.

2/ Práce Romany Goščíkové je spíše než odbornou prací populárně-naučnou příručkou či rozsáhlejším, pečlivě vypracovaným propagačním materiálem. O tomto charakteru práce nás přesvědčí již zmiňovaná úvodní kapitola věnovaná tajem černého divadla. Necelých jedenáct stran vybaví čtenáře elementárním arzenálem pojmů a jejich vysvětleními, z nichž některé jako tahy nebo šály patří do běžného teatrologického slovníku a nepotřebují bližšího komentáře.

V této kapitole navíc autorka představuje nejvýznamnější představitele černého divadla. To, že jakékoli výběry tzv. „the best of“ jsou poměrně ošemetné, nechejme stranou. Zařadit však mezi černodivadelní typ divadla japonský divadelní žánr bunraku nelze nepřehlédnout. Nevím, zda autorka někdy četla publikaci, která se zabývá tradičním japonským divadlem, či měla možnost shlédnout představení bunraku. Víím jen, že je toto zařazení mezi nejvýznamnější představitele černodivadelní techniky přinejmenším překvapivé a sporné a žádalo by si hlubšího rozpracování.

Následující kapitola věnovaná samotné činnosti Srncova divadla předkládá sice ucelený přehled o okolnostech provázejících tvorbu inscenací, jejich uvedeních a recepci jak v Československu/České republice, tak v zahraničí, ale zůstává v poloze nekonfliktního zpravovatele, který má opodstatnit nesporný význam Srncova divadla. Chtěl-li by být čtenář sarkasticky cynický, řekl by, že autorka chce napravit jí zmiňovanou absenci jednoho ze tří P, která má zapříčinit současné existenční problémy divadla, a to PR. Autorka se hlouběji neptá po charakteru tvorby Srncova souboru, které patří mezi jedny z prvních představitelů tzv. „airport culture“ určené globálnímu vkusu. Mluví o něm jako o divadle reprezentujícím „československou divadelní tvorbu“ či československou kulturu“ (51, 55), ale vzápětí dodává, že jde o soubor, který je víceméně od svého počátku cizincem ve své zemi, který nemá kromě občanství tvůrců s daným státem a jeho občany/diváky nic společného a který se stal podobně jako Laterna Magika turistickou atrakcí, „highlightem“ tzv. české kultury a českého divadla. Objeví-li se v práci jistý polemický nebo konfliktní tón, souvisí s celkovou apologetičností práce: kritický názor na činnost divadla, ať jakkoli kontroverzní, vyvolává potřebu obrany (viz reakce na recenzi Lenky Jungmannové).

Diplomová práce Romany Goščíkové nesporně splňuje všechny podmínky, které jsou kladeny na práci tohoto typu. Kromě několika drobných gramatických či stylistických chyb nelze po formální stránce nic vytknout. Doporučuji proto práci k obhajobě a navrhuji známku velmi dobře.

V Jílovém 18. září 2009

Martin Pšenička